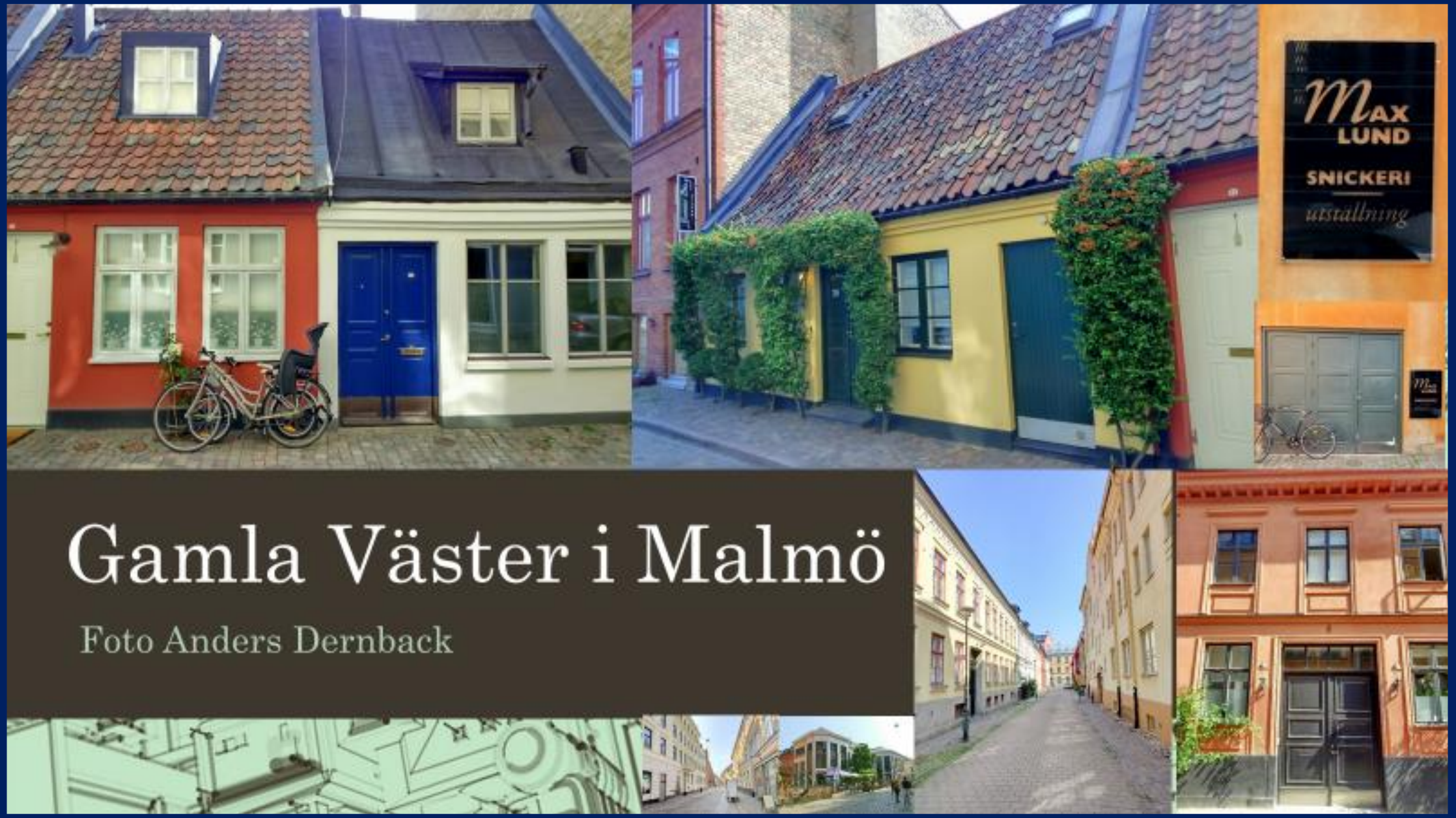

Bildspel Anders Dernback – text Wikipedia – foto Anders Dernback / Malmö Museum

Maria Stenkulas Malmö högre läroverk för flickor vid hörnet av Slottsgatan och Grynbodgatan. Till vänster Hermodshuset.

Maria Stenkulas Malmö högre läroverk

Foto: Okänd fotograf / B.W. Foto / Malmö Museer

Gamla Väster

Gamla Väster är ett område utan formell status på den västra delen av Gamla staden i Malmö.

Gamla Väster är det cityområde som ligger mellan Kungsparken i väster och Stortorget i öster. I norr avgränsas det av kanalen och i söder av gamla begravningsplatsen. I området bodde under 1800-talet hantverkare och enklare folk varför denna stadsdel inte drabbades så hårt av de saneringar i slutet av 1800-talet som kännetecknade de cityområden där de rikare borgarna bodde. Under 1970-talet planerades stora ingrepp i den då tämligen nedgångna bebyggelsen. Merparten av invånarna bestod då av familjer som i generationer bott i de mestadels små husen. Föreningen Gamla Väster bildades på initiativ av bland andra ett antal kulturarbetare och man lyckades stoppa den stora genomfarts- och bussgata som skulle dras fram vid Engelbrektsgatan. Föreningen tillsammans med Malmö museum lyckades också stoppa den tilltänkta gångstråket genom ett antal kvarter vilket skulle ha inneburit att flera värdefulla äldre byggnader hade rivits.

Fiskaregatan sträckte sig mellan Norra Vallgatan och Västergatan, mellan kvarteren Fisken och Neptun. Namnet har utgått, troligen i samband med tillkomsten av hovrättens annex.

Grynbodgatan är idag också namn på två äldre gatsträckningar. Den östra delen är känd från 1571, då den kallades Teigelgaardsstredet. Senare kallades bland annat "Stenboder" och "Grynboderna", medan äldsta belägg för nuvarande namn är från 1746. Den västra delen gick under medeltiden under namnet Agevej till stenboderne. Det är oklart när denna gata försvann; på A.U. Isbergs historiska karta från 1875 betecknas den som "forn" gata. År 1875 fanns dock en kort, smal och troligen namnlös gränd österut från Slottsgatan. År 1906 förlängdes Grynbodgatan västerut längs hela sträckningen fram till Slottsgatan.

Gamla Väster

Kv. 56 Mullvaden: Kvarteret är avgränsat av Hjorttackegatan, Jacob Nilsgatan, Långgårdsgatan och Slottsgatan. Gränden Långgårdsgränd sträcker sig in i kvarteret, även om denna inte räknas som en gata sedan 1984.

Gråbrödersgatan Hamngatan

Gråbrödersgatan är i dag benämning på två äldre gator. Den norra delen hette under medeltiden Sortebrödrestredet efter det svartbrödrakapell vigt till S:ta Magdalena som låg här. Gatan skiftade namn till Västra Hamngatan i samband med utfyllnaden av hamnen vid mitten av 1800-talet. Nuvarande Hamngatan hette då Östra Hamngatan. Den södra delen började kallades Gråbrödersgatan på 1600-talet efter ett felaktigt antagande att Gråbrödraklostret en gång legat invid gatan. År 1914 blev Västra Hamngatan en del av Gråbrödersgatan.

Gamla Väster

Hönegatan Larmgatan

Hönegatan var en återvändsgränd som i forna dagar gick ned från Västergatan och sedan i riktning mot Hyregatan. Den försvann under 1700-talet men lades ut igen 1874 för att sedan försvinna för gott. I kvarteret Diana fanns även tidigare, åtminstone under 1650-talet, en krokig gränd mellan Hyregatan och Jöns Filsgatan, som troligen var namnlös.

Larmgatan är en gata vid Stortorget. En nytillverkad gatuskylt av emaljtyp med gatunamnet sitter fortfarande vid den nästan osynliga gränden vid Stortorget. Larmgatan används inte för trafik.

Gamla Väster

Långgårdsgränd Torvgatan Östra Torggatan

Torvgatan hette gatan på västra sidan av Lilla torg. Namnet utgick 1969 i samband med rivningen av saluhallen där och gatan kallades fortsättningsvis enbart "Lilla torg".
Västergatan är en gata på Gamla Väster och tillhör dessutom Malmös äldsta gatusträcka (Östergatan–Adelgatan–Västergatan), vilken lades ut under 1200-talet. Bebyggelsen längs gatan är varierande; en stor del av den består av äldre hus (ofta använda till kontor) och en annan del av modernare hus. Vid den mest västliga delen av Västergatan har byggnaden "Fisken 18" uppförts.
Östra Torggatan var gatan på östra sidan av Lilla torg. Även detta namn utgick 1969.

Rosenvingeska huset, Västergatan 5, uppfördes av Anne Pedersdatter Rosenvinge omkring 1534.

Till vänster om texten ses rosen och vingen, vapnet för borgmästaren i Helsingör och Kristian II:s skrivare Mogens Jensen Rosenvinge. Till höger hustrun Anne Pedersdatters sköld med två liljor. Det var Anne som efter sin makes död flyttade till Malmö. Årtalet 1534 anger när hon flyttade in. Plattan kan dock vara något yngre än själva huset. Den nisch som den är inmurad i är nämligen upphuggen i en befintlig mur.

Byggnaden var ursprungligen uppdelad i två identiska lika, men spegelvända lägenheter. Delar man upp gatufasaden i två lika stora delar syns tydligt denna symmetri i de ursprungliga fönster- och dörröppningarna. I bottenvåningen ses två stora valvbågar. Här var från början inrättat handelsbodar med utbyggnader ut i gatan.

I husets bottenvåning finns Malmös bäst bevarade rum från 1500-talet. Vackra väggmålningar visar här på den dåtida prakten i huset. Här finns också Nordens äldsta papperstapet bevarad. Denna är daterad till 1570-talet.

Gamla Väster

Gamla Väster

Dringenbergska gården

Jörgen Kocks hus

Rosenvingeska huset

Annellska huset

Hotell Kramer

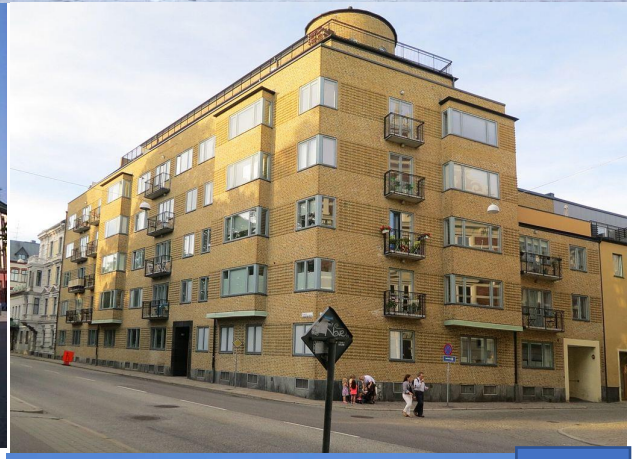

Faxeska huset

Hermods AB

Beijerska huset

Gamla Hovrätten

Gamla Väster

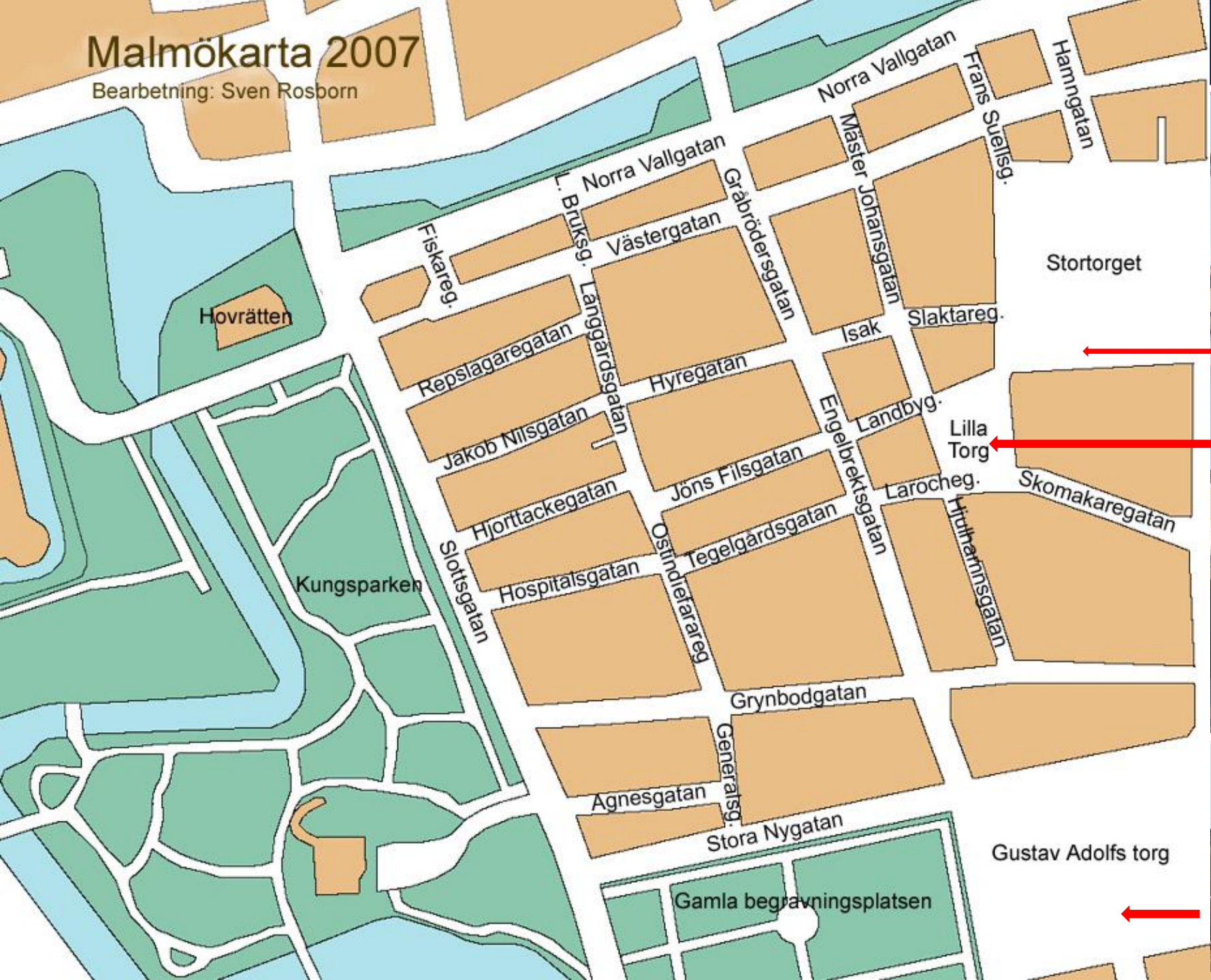

Fiskaregatan sträckte sig mellan Norra Vallgatan och Västergatan, mellan kvarteren Fisken och Neptun. Namnet har utgått, troligen i samband med tillkomsten av hovrättens annex.

Grynbodgatan är idag också namn på två äldre gatsträckningar. Den östra delen är känd från 1571, då den kallades **Teigelgaardsstredet.** Senare kallades bland annat "Stenboder" och "Grynboderna", medan äldsta belägg för nuvarande namn är från 1746. Den västra delen gick under medeltiden under namnet Agevej till stenboderne. Det är oklart när denna gata försvann; på A.U. Isbergs historiska karta från 1875 betecknas den som "forn" gata. År 1875 fanns dock en kort, smal och troligen namnlös gränd österut från Slottsgatan. År 1906 förlängdes Grynbodgatan västerut längs hela sträckningen fram till Slottsgatan.

Gråbrödersgatan är i dag benämning på två äldre gator. Den norra delen hette under medeltiden Sortebrödrestredet efter det svartbrödrakapell vigt till S:ta Magdalena som låg här. Gatan skiftade namn till Västra Hamngatan i samband med utfyllnaden av hamnen vid mitten av 1800-talet. Nuvarande Hamngatan hette då Östra Hamngatan. Den södra delen började kallades Gråbrödersgatan på 1600-talet efter ett felaktigt antagande att Gråbrödraklostret en gång legat invid gatan. År 1914 blev Västra Hamngatan en del av Gråbrödersgatan.

Hönegatan var en återvändsgränd som i forna dagar gick ned från Västergatan och sedan i riktning mot Hyregatan. Den försvann under 1700-talet men lades ut igen 1874 för att sedan försvinna för gott. I kvarteret Diana fanns även tidigare, åtminstone under 1650-talet, en krokig gränd mellan Hyregatan och Jöns Filsgatan, som troligen var namnlös.

Larmgatan är en gata vid Stortorget. En nytillverkad gatuskylt av emaljtyp med gatunamnet sitter fortfarande vid den nästan osynliga gränden vid Stortorget. Larmgatan används inte för trafik.

Gamla Väster

Larmgatan är en gata vid Stortorget. En nytillverkad gatuskylt av emaljtyp med gatunamnet sitter fortfarande vid den nästan osynliga gränden vid Stortorget. Larmgatan används inte för trafik.
Långgårdsgränd sträckte sig från Långgårdsgatan västerut in i kvarteret Mullvaden. Gränden utlades på 1840-talet, kallades Larmgatan 1864 och erhöll namnet Långgårdsgränd på 1870-talet. Namnet utgick 1984, men fortfarande finns en (dock modern) gatuskylt vid gränden med texten "Långgårdsgränd".

Torvgatan hette gatan på västra sidan av Lilla torg. Namnet utgick 1969 i samband med rivningen av saluhallen där och gatan kallades fortsättningsvis enbart "Lilla torg".

Västergatan är en gata på Gamla Väster och tillhör dessutom Malmös äldsta gatusträcka (Östergatan–Adelgatan–Västergatan), vilken lades ut under 1200-talet. Bebyggelsen längs gatan är varierande; en stor del av den består av äldre hus (ofta använda till kontor) och en annan del av modernare hus. Vid den mest västliga delen av Västergatan har byggnaden "Fisken 18" uppförts.

Östra Torggatan var gatan på östra sidan av Lilla torg. Även detta namn utgick 1969.

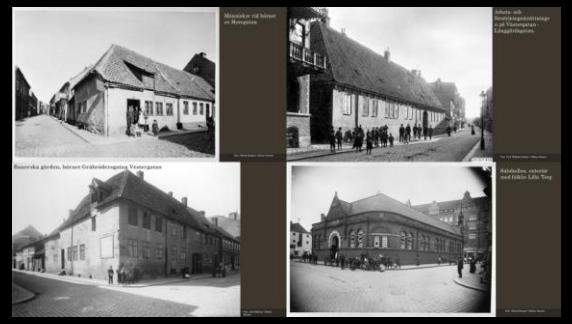

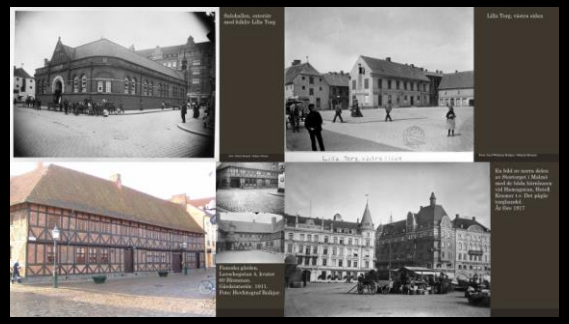

Gamla Väster

Speciella historiska byggnader

Dringenbergska gården **har anor som går tillbaka till 1300-talet. Huset ligger vid Frans Suellgatan och Norra Vallgatan och är uppkallat efter myntmästaren Henrik Dringenberg som bodde i huset i mitten av 1400-talet. Dagens fasad är från 1800-talet i empirstil.**

Jörgen Kocks hus **ligger i hörnet av Frans Suellsgatan och Västergatan och uppfördes av borgmästaren Jörgen Kock åren 1522–1525.**

Rosenvingeska huset**, Västergatan 5, uppfördes av Anne Pedersdatter Rosenvinge omkring 1534. Dåvarande ägare till Rosenvingeska huset konsul och grosshandlare Gustaf Adolf Hedman var även byggherre till Beijerska huset.**

Annellska huset **vid Jakob Nilsgatan från 1705.**

Hotell Kramer **vid Stortorget uppfördes i fransk nyrenässansstil år 1877 efter ritningar av Carl Ferdinand Rasmussen.**

Brand och Lifförsäkrings AB Skåne **ligger vid Norra Vallgatan och Hamngatan och byggdes efter ritningar av Alfred Arwidius och Fredrik Sundbärg 1903–05 i nationalromantisk nybarock. När det byggdes var det till volymen en av de allra största byggnaderna som uppförts i Malmö.**

Västra Skolan **ritades av John Smedberg 1882.**

Fylgiahuset **i hörnet av Engelbrektsgatan och Stora Nygatan byggdes av försäkringsbolaget Fylgia på 1930-talet efter ritningar av Eiler Græbe och Aage Schoug.**

Hotel Temperance **(Clarion Collection Hotel Temperance) på Engelbrektsgatan 16 invigdes 1902 och var ritat av Theodor Wåhlin. De billigaste rummen kostade 1 kr 25 öre.**

Gamla Väster

Asklunds hus på Västergatan 16 anses av några vara Malmös första postmodernistiska hus. Det uppfördes 1986 av arkitekten Lars Asklund. F d Eurocs gamla huvudkontor ritades dock av Sten Samuelsson redan 1977 och är ett tidigt exempel på postmodern svensk arkitektur.

Faxeska huset uppfördes vid Larochegatan 1760 av handelsmannen Hans Petter Schiuberg. Det restaurerades på 1910-talet efter ritningar av August Stoltz.

Hermods ligger vid Slottsgatan och Grynbodgatan och byggdes av korrespondensinstitutet Hermods 1936 (tillbyggt 1942). Arkitekt var Carl-Axel Stoltz och huset fick med sitt gula tegel en lokalt anpassad funktionalistisk stil.

Grosshandlare Thomees hus, Engelbrektsgatan 11, uppfördes av grosshandlaren Edwin Thomée 1917. Huset har korsvirkesimitationer i fasaden som ritades av arkitekten August Lindvall. Idag finns endast fasaden och den främre rumsfilen bevarad, resten av det ursprungliga huset är rivet.

Grand Hotell som ligger vid Norra Vallgatan är ett av Malmös tidigaste exempel på funktionalism. Det uppfördes 1931 efter ritningar av Elof Andersson.

Beijerska huset på Norra Vallgatan byggdes 1872–73. Trots dagens benämning på huset så hette byggherren Gustaf Adolf Hedman. Han var grosshandlare och ägare till Rosenvingeska huset. Det hus han lät bygga 1872-1873 svarade väl mot de olika funktioner som en grosshandlare kunde behöva med bland annat praktvåningar, kontor och butiker samt magasinsdel. 1917 övertog firman G & L Beijer huset och det ombyggdes till kontor. Arkitekt var Helgo Zettervall.[1]

Persiska palatset vid Engelbrektsgatan lär vara uppkallat efter en perser som var konsul och sålde persiska mattor. Huset ritades av August Stoltz 1908.

Bostadshuset på Stora Nygatan 65 ritat av Lindvall & Boklund anses vara Malmös första byggnad med drag av jugendstilen.

Gamla Hovrätten vid Malmöhusvägen tillkom 1917 efter ritningar av Ivar Callmander.

GAMLA VÄSTER

Gamla Väster

Olga's Cafe
Enjoy the Little Things

Hospitalgatan 4-6-8, gammalt sutenörstillhåll år 1929

Foto: Max-Erik Ohlsson / Malmö Museer

MAX
LUND
SNICKERI
utställning

GALLERI
PERSSON

GAMLA VÄSTER

Gamla Väster

Q group
HYLLAN
Bubble waffle
ice cream

Jörgen Kocks hus

Jörgen Kocks hus är det mest imponerande byggnadskomplexet från Malmös äldre historia. De ståtliga tegelmurarna symboliserar inte enbart 1500-talets Malmöhistoria utan också en stor portion dansk rikshistoria.

Text Wikipedia

Gissa vem som lät bygga Kockska Huset

1522 förvärvade Jörgen Kock en stor fastighet invid den viktiga Adelgatan i nära anslutning till hamnporten. Här uppförde han fram till 1524 ett av de mera påkostade borgarhusen i Norden. Jörgen Kocks hus finns ännu bevarat i Malmö, om än invändigt kraftigt ombyggt. Tomten upptog en större del av kvarteret och hit lät han flytta också myntverkstaden.

Jörgen Kock

Jörgen Kock, född 1487 i Westfalen, död 1556, var en framgångsrik borgmästare och myntmästare i Malmö. Under Kocks ledning kom Malmö att uppleva en storhetstid. Jörgen kom troligtvis från Westfahlen i Tyskland eftersom samtida krönikörer kallar honom för "vestphalus". Första gången han omtalas i Danmark är i Malmö 1517. Året därpå blir han kung Kristian II:s myntmästare på Malmöhus då han efterträdde den förre myntmästaren Dines Blicher. Han var gift med Citze Kortsdatter som tidigare varit gift med den rike köpmannen Walter Kniphof i Köpenhamn. Han blev därigenom styvfar till Claus Kniphof.

Känd gäst Gustav Vasa

I augusti kom Gustav Vasa till Malmö för att under en vecka fredsförhandla med danskar och tyskar. Kungen bodde då hemma hos Jörgen. Han uppskattade sin värd så mycket att Jörgen, när Gustav Vasas förstfödde son Erik skulle döpas, var en av faddrarna. Den 15 augusti 1526 adlades Jörgen Kock av danske kungen.

https://sv.wikipedia.org/wiki/J%C3%B6rgen_Kocks_hus#/media/Fil:Kockska_huset_2,_Malm%C3%B6.jpg

Jörgen Kocks Hus

Jörgen Kocks hus är det mest imponerande byggnadskomplexet från Malmös äldre historia. De ståtliga tegelmurarna symboliserar inte enbart 1500-talets Malmöhistoria utan också en stor portion dansk rikshistoria.

Jörgen Kock omtalas som myntmästare för hela Danmark år 1518. Han bodde vid denna tid på Myntergården i Malmö, föregångaren till det nuvarande Malmöhus. 1522 inköpte han en fastighet mitt i Malmö av Sorö kloster. Denna fastighet låg strategiskt vid korsningen av den stora huvudgatan ”Den lange adelgatan” och stredet som ledde ner till hamnporten och Malmös viktiga skeppsbrygga. Åren 1522-1524 uppförde han sitt alltjämt till stora delar existerande palats. Så mäktig var Jörgen att han efter 1525 förlade Danmarks mynttillverkning till sin egen gård. Detta kunde han göra då stora delar av kvarteret söder om bostadsbyggnaderna ingick i hans tomt.

Jörgen Kocks hus är det mest imponerande byggnadskomplexet från Malmös äldre historia. De ståtliga tegelmurarna symboliserar inte enbart 1500-talets Malmöhistoria utan också en stor portion dansk rikshistoria.

Bottenvåningen i den ursprungliga Jörgen Kocks gård.

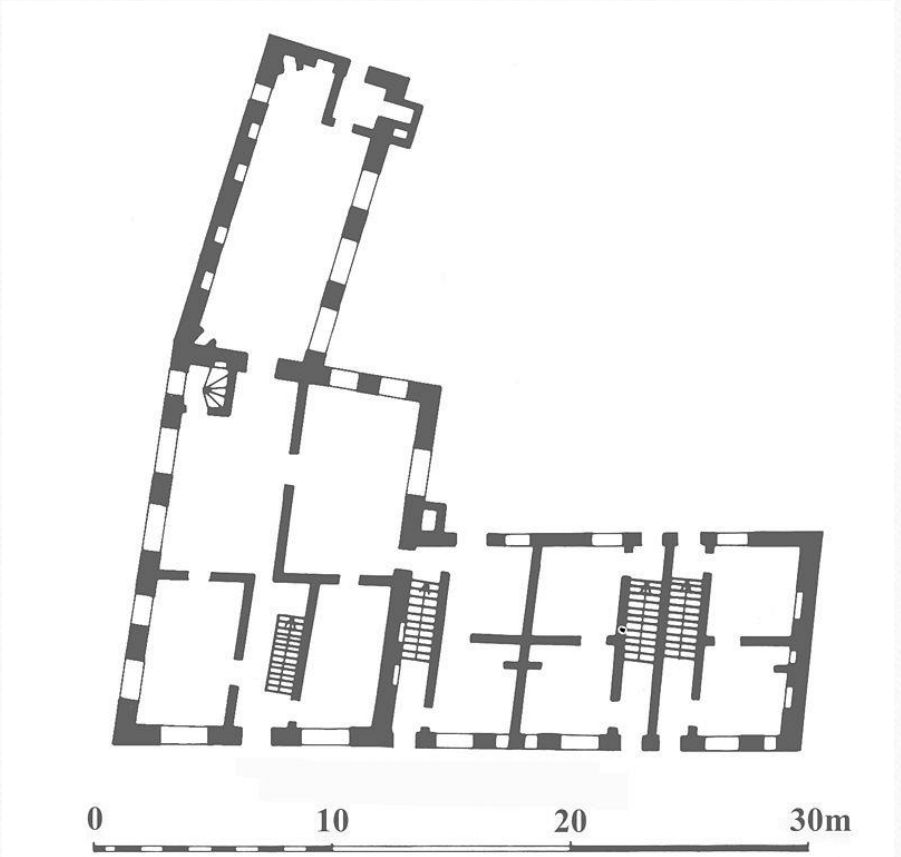

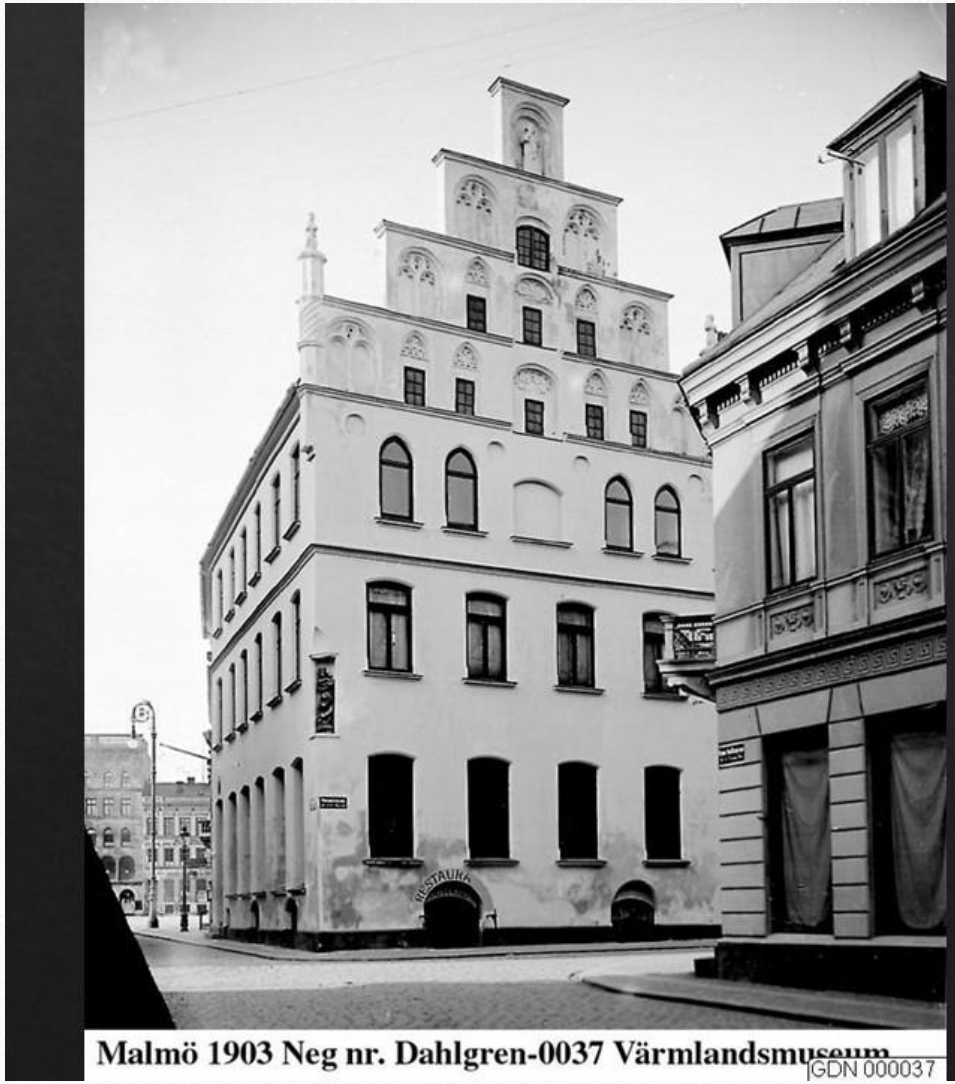

Malmö 1903 Neg nr. Dahlgren-0037 Värmlandsmuseum

GDN 000037

1925

Foto: Bertil Wigforss / Malmö Museer

1860

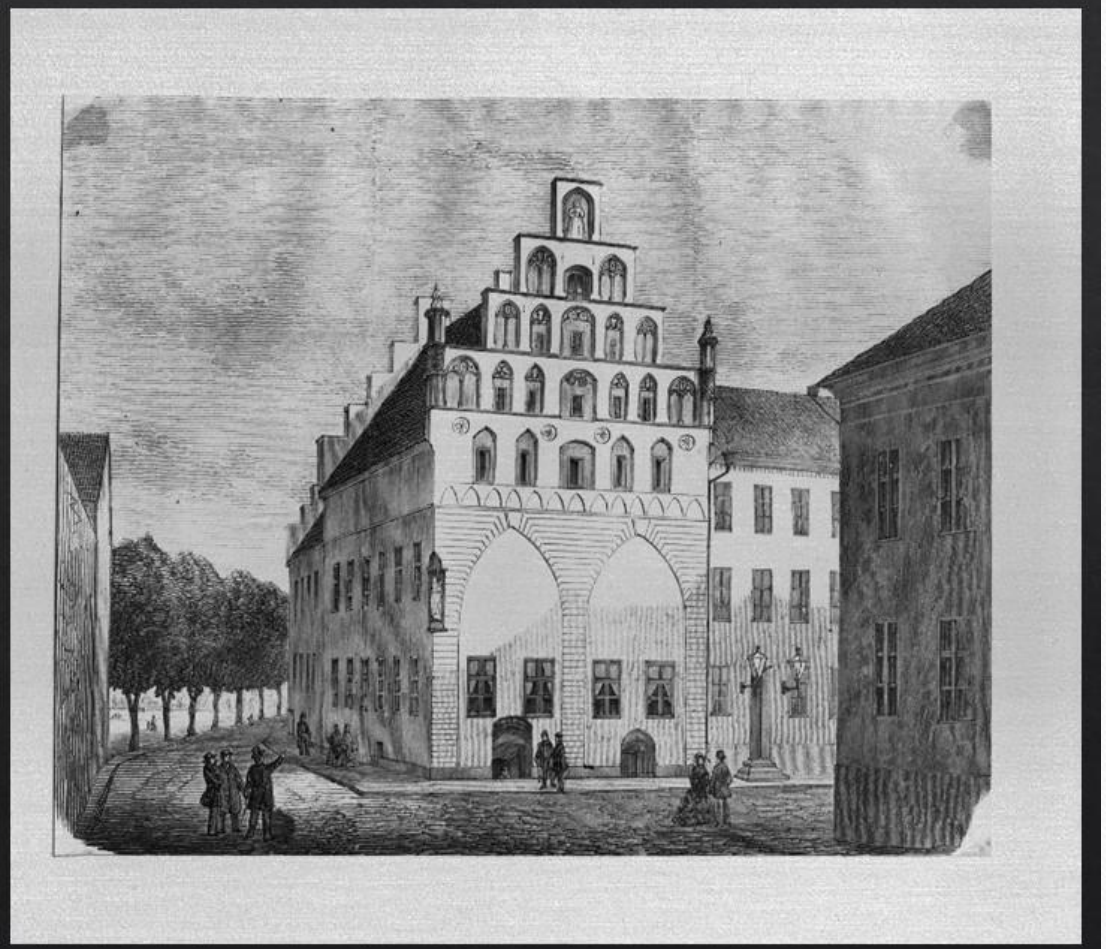

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Bottenvåningens banklokal.

https://sv.wikipedia.org/wiki/J%C3%B6rgen_Kocks_hus#/media/Fil:J%C3%B6rgen_Kocks_hus4.jpg

Gustav Vasas sängkammare

Av den forna gården återstår i dag tre byggnader.
1) Jörgen Kock och hans hustru Citze bodde i den ståtliga hörnbyggnaden.
2) Till denna hör den mindre salslängan mot Stortorget. Här i Stortorgslängans bottenvåning fanns Jörgens banklokal (den för bankverksamheten så viktiga växlingslokalen) och i ovanvåningen hans privata festsal.
3) Längan utmed Västergatan var ursprungligen uppförd som ett radhus i två våningar, en hyreslänga med tre bostäder. Den östra lägenheten intill hörnhuset ingick i Jörgen Kocks privata bostad. Ovanvåningen och den övre våningen i längan mot Stortorget nyttjades som bostad för Jörgen Kock och hans hustru, Citze Kortzdatter van Nuland. Bottenvåningen utgjorde en kanslivåning.
Längs Västergatan finns tre bevarade bodar som utformats som radhus. Dessa var troligen tjänstebostäder för högre tjänstemän vid myntverket.

Ytterligare fyra eller fem liknande bodar har funnits längs nuvarande Stortorget.

Den praktfulla nordgaveln har en utsmyckning i formtegel och danienkalksten. Av de skulpturer som prytt fasaden har en del blivit ersatta av kopior. Det gäller till exempel madonnaskulpturen i en av nischerna. Den kostbara exteriören har en gång motsvarats av en lika fullödig interiör. Den finns endast bevarad i viss omfattning, till exempel i kalkmålningar och välhuggna stenarbeten i en portal och i eldstäder. Till husets träkonstruktion, som har rekonstruerats, hör några bjälkar med spår av målad dekor.

Allt efter som åren gått och ägarna har skiftat har gårdens hus anpassats efter ny användning och nya stilideal. Bland ägarna under 1700- och 1800-talen märks de i staden kända släkterna Suell och Kockum. En av medlemmarna i Kockumfamiljen drev tobaksfabrik på gården.

Jörgen Kocks hus restaurerades och rekonstruerades 1967 under ledning av arkitekt Sture Kelfve där husets ursprungliga historiska yta ansågs ha företräde framför senare tiders tillägg.
Byggnaden blev byggnadsminne 1993.
Fasaderna var ursprungligen färgade i engelskt rött medan stenarbetena målats i gult och svart.
Trevåningshuset i hörnet Frans Suellsgatan - Västergatan är uppfört i en stilblandning mellan nordisk sengotik och tidig nederländsk renässans. Hörnbyggnaden ståtar med flera utsmyckningsdetaljer, merparten i dag dock kopior. Originalen finns bevarade på Malmö museum. I hörnet ses Jungfru Maria stående på månskäran, bärande Jesusbarnet. Sockeln är daterad 1525. Samma årtal finns över en av vindsluckorna. Över en annan lucka ses Jörgens och hustrun Citzes vapensköldar. Liknande sköldar finns hos de två lejon som står på gavelns sidotinnar.

Jörgen Kocks gård består idag av tre olika sammanfogade byggnadskroppar. Det röda teglet, som husen är murade av, tillverkades vid det tegelbruk som Kock lät anlägga i staden. Under Kocks tid bestod gården av fler hus än idag och tomten var betydligt större. Mynttillverkningen krävde en särskild smedja, som låg inne på gården. Till den hörde en upplagsplats för den stora mängd ved som användes i smedjan. Inget av detta finns kvar idag och den tomtmark smedjan låg på har styckats av. Det samma gäller för den trädgård som fanns under Kocks tid.

Med inspiration hämtad i nederländsk arkitektur

Det höga hörnhuset i nordväst vänder sin huvudfasad mot Västergatan. Huset innehöll bostadsdelen men här fanns troligen också ett slags kansli knutet till myntsmedjan. Hela byggnadskomplexet var från början målat med röd kalkfärg och blinderingarna i nischerna var vitkalkade. Stilmässigt kan man i fasaden se såväl drag av tegelgotik som en tidig nederländsk renässans. Den höga kvaliteten på byggnaden kan eventuellt bero på den nära koppling till danske kungen som Jörgen Kock hade. Han erhöll adelskap några år efter att gården färdigställts. Det är inte fastställt vem som var byggmästare. Kanske kunde det ha varit någon knuten till kungens byggnadshytta i Köpenhamn. Ett namn som nämnts är holländaren Michiel Heinrick van Haerlem, ansvarig för arbetena i huvudstaden.

Jörgen Kock omtalas som myntmästare för hela Danmark år 1518. Han bodde vid denna tid på Myntergården i Malmö, föregångaren till det nuvarande Malmöhus. 1522 inköpte han en fastighet mitt i Malmö av Sorö kloster. Denna fastighet låg strategiskt vid korsningen av den stora huvudgatan ”Den lange adelgatan” och stredet som ledde ner till hamnporten och Malmös viktiga skeppsbrygga. Åren 1522-1524 uppförde han sitt alltjämt till stora delar existerande palats. Så mäktig var Jörgen att han efter 1525 förlade Danmarks mynttillverkning till sin egen gård. Detta kunde han göra då stora delar av kvarteret söder om bostadsbyggnaderna ingick i hans tomt. Av den forna gården återstår i dag tre byggnader. Själv bodde Jörgen och hans hustru Citze i den ståtliga hörnbyggnaden. Till denna hör den mindre salslängan mot Stortorget.

Här fanns i bottenvåningen Jörgens banklokal och i ovanvåningen hans privata festsal. Längan utmed Västergatan var ursprungligen uppförd som ett radhus i två våningar, en hyreslänga med tre bostäder. Den östra lägenheten intill hörnhuset ingick i Jörgens privata bostad. Samtliga byggnader har kryssvälvda källare.

Hörnbyggnaden ståtar med en mängd utsmyckningsdetaljer, merparten i dag dock kopior. Originalen finns bevarade på Malmö museum. I hörnet ses Jungfru Maria stående på månskäran, bärande Jesusbarnet. Sockeln är daterad 1525. Samma årtal finns över en av vindsluckorna. Över en annan lucka ses Jörgens och Citzes vapensköldar. Liknande sköldar finns hos de två lejon som står på gavelns sidotinnar.

I augusti 1524 bodde Gustav Vasa under en vecka i huset. I ovanvåningen finns alltjämt ursprungliga väggmålningarna i det forna sovrummet delvis bevarade. Dessa har en helt annan karaktär än övriga väggmålningar i huset varför man misstänker att de kan ha utförts av en tysk mästare med anledning av den svenske kungens besök. Ett bevarat motiv visar ett palats där kung David blickar ut över sin trädgård där den nakna Bathseba badar. Bilden av Bathseba har dock senare huggits bort. Både i bottenvåning såväl som i ovanvåning finns fragment efter andra färgrika väggmålningar i en stil som antyder en mera lokal målares verksamhet. Väggarna har täckts av blad- och växtrankor ur vilka olika figurer står fram. I bottenvåningens banklokal ses en pipare och en trumslagare över dörren, flankerad av två dansande björnar och en papegoja. Här finns också Jörgen Kocks och hans hustru Citzes vapensköldar. Jörgen blev adlad i januari 1526 varför vapnen anger en bakre gräns för målningarnas datering. I salslängans ovanvåning finns fragment efter en samtida väggmålning bestående av kvaderplock, återgivna i perspektiv. Här finns också ett litet fragment av ett manshuvud i vars skägg en råtta sitter. Malmöforskaren Einar Bager har velat koppla denna scen till det samtida brukade talesättet: ”Råtta bygger bo i lat mans skägg”.

I denna sal förvaras dessutom Jörgen Kocks originalporträtt. Detta är målat på pannå och har försetts med en samtida text i översättning: ”Jörgen Kock 1531. Hans ålder 44 år.” Att privatpersoner avbildades vid denna tid var något mycket unikt och visar Jörgen Kocks stora makt. Porträttet har alltid funnits i huset sedan 1500-talet. En färg- och röntgenanalys har visat att hans skägg är senare påmålat vilket skett troligtvis under hans levnadstid.

Senare ägare

Gården kom efter Jörgens död 1556 att ägas av olika adliga familjer. Fru Tale Ulfstand blev delägare 1595, Holger Jensen Ulfstand 1604, Karen Thott ca 1610, 1624 fru Sofie Ulfstand änka efter Claus Podebusk och senare fru Margrete Ahlefeldt. På 1650-talet ägs gården av slottsskrivaren Rasmus Andersen. Denne deltog i den misslyckade kuppen 1658 när man försökte återta Malmö till den danske kungen. Han leddes senare ut på Stortorget för att halshuggas men efter det att några av hans medskyldiga förlorat huvudena benådades han på schavotten.

Frans Henrik Kockum, född 27 september 1802 i Malmö, död 12 februari 1875 i Malmö, var en svensk industriman. Frans Henrik Kockum var son till Lorens Kockum. Han gifte sig 1829 med Christina (Jeanna) Dorothea Beijer (1805-1875). Han var far till Frans Henrik Kockum den yngre och farfars far till Herbert Kockum. Vid sin fars död 1825 stod Frans Henrik Kockum utan tillgångar, men genom släktingars och vänners stöd kunde han överta den tobaksfabrik i Malmö, som varit i hans mors släkts (Suells) ägo. Verksamheten utvidgades därefter till att bli en av landets största. Sedan Kockum 1838 köpt Holmen i Södra Förstaden (nuvarande Davidshall), anlade han där 1840–41 Kockums Mekaniska Verkstads AB.

Frans Henrik Kockums porträtt.

Kockska gården den första av Malmös 1500-tals gårdar som restaurerades
1963 köptes gården av Kockums Mekaniska Verkstads AB, som överlät den till personalföreningen Jörgen Kocks hus. 1965 igångsattes ett omfattande restaureringsarbete som berörde hela byggnadskomplexet och som syftade till att återföra byggnadskomplexet till sitt 1500-tals utseende. Vissa partier fick byggas om helt, bland annat gällde det källarvalven, som delvis förstörts under senare ombyggnader och som nu kunde återställas. Senare tiders pålagda putslager togs bort så att de konstfullt murade fasaderna åter blev synliga.

Frans Henrik Kockums porträtt.

Hotell Kramer

Savoy Hotell

På platsen fanns sedan medeltiden en gästgivargård. 1862 byggdes ett hotell av entreprenören J. G. Åberg på platsen som fick namnet "Hotell Svea". Det öppnade 7 maj 1862. 1868 bjöd Åberg ut sitt hotell till försäljning. Köpare kom inte förrän 1869 genom Johan Friedrich Horn (1844-1901), kommen från Danmark. Han drev hotellet under samma namn ett antal år. 1884 byggde han till en våning och renoverade hotellet, Det blev nyinvigt nu under namnet "Hotell Horn" i mars 1885. Även byggdes det senare till ett annex till höger om hotellet. Horn avled i Köpenhamn i december 1901 och hotellet stängdes tillsvidare i februari 1902. Namnet Savoy fick hotellet 1902 under ny ledning, då uppkallat efter Hotel Savoy i London. Inför Baltiska utställningen 1914 byggdes delen mot Hamngatan med festvåning, matsal och nya hotellrum. Arkitekt var Frans Ekelund.

Hotellet är känt för att Sten Broman och Fritiof Nilsson Piraten hade stambord i restaurangen. Piraten har även givit en känd och vällustig skildring av ett smörgåsbord på dåvarande Hotell Horn i romanen Bock i örtagård. Lenin intog smörgåsbord på Savoy då han besökte Malmö den 12 april 1917, varefter han fortsatte med nattåg till Stockholm. Restaurangen drevs av Petri Pumpa fram till 2003.

Hamngatan 2018 och 1900

Rosenvingeska huset, Västergatan 5, uppfördes av Anne Pedersdatter Rosenvinge omkring 1534.

Till vänster om texten ses rosen och vingen, vapnet för borgmästaren i Helsingör och Kristian II:s skrivare Mogens Jensen Rosenvinge. Till höger hustrun Anne Pedersdatters sköld med två liljor. Det var Anne som efter sin makes död flyttade till Malmö. Årtalet 1534 anger när hon flyttade in. Plattan kan dock vara något yngre än själva huset. Den nisch som den är inmurad i är nämligen upphuggen i en befintlig mur.

Byggnaden var ursprungligen uppdelad i två identiska lika, men spegelvända lägenheter. Delar man upp gatufasaden i två lika stora delar syns tydligt denna symmetri i de ursprungliga fönster- och dörröppningarna. I bottenvåningen ses två stora valvbågar. Här var från början inrättat handelsbodar med utbyggnader ut i gatan.

I husets bottenvåning finns Malmös bäst bevarade rum från 1500-talet. Vackra väggmålningar visar här på den dåtida prakten i huset. Här finns också Nordens äldsta papperstapet bevarad. Denna är daterad till 1570-talet.

Rosenvingeska huset

Rosenvingeska huset ligger på Västergatan 5 i Malmö. Huset uppfördes 1534 (eventuellt tidigare) och är ett av de allra första exemplen på renässans i Skandinavien. På en inskriptionstavla i sten står följande (fritt översatt från plattyska):

”Ack människa, betänk din lott,
Hur Gud av jord dig skapat blott,
Hur döden smyger, tjuven lik,
Och rycker bort både arm och rik.

5b

GAMLA VÄSTER

Hamngatan mot Stortorget. År 1900

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Korsvirkeshus vid Engelbrektsgatan, slutet av 1890-talet. Hästtransport, G Wahlgrens skomakeri

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Slottsgatan flickor och pojkar på trottoaren

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Doktor Carl Asps hus på Slottsgatan 8, kvarter 37, Biet. 1907. Hästdroska och kusk.

Foto: Viktor Rothjer / Malmö Museer

Hamngatan

Foto: Gunnar Lundh / Malmö Museer

Allmänna Sjukhuset vid Slottsgatan i kvarteret Josefina.

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Slottsgatan, Jakob Nilsgatan. Uniformsklädda män i förgrunden. År 1901

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Knutsgillets hus på hörnet av Västergatan och Gråbrödersgatan i kvarteret Gråbröder.

Foto: Alfred B. Nilson / Malmö Museer

TPA 000193

Människor vid hörnet av Hyregatan

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Arbets- och försörjningsinrättningen på Västergatan - Långgårdsgatan.

Foto: Carl Wilhelm Rokjer / Malmö Museer

Bauerska gården, hörnet Gråbrödersgatan Vestergatan

Foto: Axel Sjöberg / Malmö Museer

Saluhallen, exteriör med folkliv Lilla Torg

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Saluhallen, exteriör med folkliv Lilla Torg

Foto: Okänd fotograf / Malmö Museer

Lilla Torg, västra sidan

Foto: Carl Wilhelm Roikjer / Malmö Museer

Faxeska gården, Larochegatan 4, kvater 60 Blomman. Gårdsinteriör. 1911. Foto: Hovfotograf Roikjer.

En bild av norra delen av Stortorget i Malmö med de båda hörnhusen vid Hamngatan, Hotell Kramer t.v. Det pågår torghandel.
År före 1917